

Coneixement del medi natural

El llibre de *Coneixement del medi natural*, per al 3r curs de Primària, és una obra col·lectiva concebuda, dissenyada i creada al Departament d'Edicions Educatives de Grup Promotor / Santillana, dirigit per **Teresa Grence Ruiz** i **Pere Macià Arqué**.

En l'elaboració i l'edició ha participat l'equip següent:

TEXT

María del Valle Alcover de la Hera

Pilar de Luis Villota

Susana Lobo Fernández

Daniel Masciarelli García

Juan Ignacio Medina Crespo

Cristina Zarzuelo Puch

IL·LUSTRACIÓ

Alademosca il·lustració

Anna Bayó

Digitalartis

José Luis Navarro

Marcelo Pérez

José Santos

EDICIÓ

Esther Bellavista Vilaplana

Gemma Saura Romo

EDICIÓ EXECUTIVA

Begoña Barroso Nombela

Anna Sagristà Mas

DIRECCIÓ DEL PROJECTE

Antonio Brandi Fernández

DIRECCIÓ I COORDINACIÓ EDITORIAL DE PRIMÀRIA

Maite López-Sáez Rodríguez-Piñero

Les activitats d'aquest llibre no s'han de fer mai al llibre mateix.

Les taules, els esquemes i altres recursos que s'hi inclouen són models perquè l'alumnat els traslladi en un full.

Unitat	Saber
1 El cos humà 6	■ El nostre cos ■ Les funcions vitals ■ Les etapes de la vida ■ La infància
2 L'alimentació i la salut 20	■ Els nutrients ■ La manipulació dels aliments ■ Hàbits d'alimentació saludable ■ La salut: hàbits saludables ■ L'oci i el descans
Temps de lectura. Pensa com un... metge. Valora't Cooperem 1: Investigar sobre la llet	
3 Els animals 40	■ Els animals i les funcions vitals ■ Els animals vertebrats ■ Els animals invertebrats ■ Els animals i el seu entorn
4 Les plantes 54	■ Les parts de les plantes ■ Les funcions vitals de les plantes ■ Les plantes i el seu entorn ■ Com viuen les plantes
Temps de lectura. Pensa com un... zoòleg. Valora't Cooperem 2: Investigar sobre les vaques	
5 La matèria i els materials 72	■ La matèria ■ Les propietats de sòlids, líquids i gasos ■ Els tipus de materials ■ L'aigua i els seus estats ■ El cicle de l'aigua
6 L'energia i el medi ambient 88	■ L'energia ■ La producció d'energia ■ Conseqüències de l'ús de l'energia ■ Cuidem el medi ambient
Temps de lectura. Pensa com un... científic. Valora't Cooperem 3: Investigar sobre els productes derivats de la llet	
Posem-ho en marxa!: Un mercat d'intercanvi	
Diccionari visual Glossari	

Saber-ne més	Saber fer
	Interpretar i treballar gràfics
■ La fibra vegetal ■ Del camp a la taula ■ Per què dormim?	Analitzar i elaborar etiquetes d'aliments
■ Ulls compostos ■ Animals del teu entorn	Identificar animals amb una clau i fer una fitxa descriptiva
■ Les plantes canvien	Interpretar experiments
■ La fabricació del paper ■ La fabricació de la ceràmica	Dur a terme experiments
■ Les centrals nuclears ■ L'escalfament global	Estalviar energia a casa

Competències

Treballaràs les competències al llarg de tot el llibre, especialment en les activitats i els apartats marcats amb aquestes icones.

Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic

Competència social i ciutadana

Competència comunicativa lingüística i audiovisual

Competència matemàtica

Competència artística i cultural

Competència d'aprendre a aprendre

Competència digital

Competència d'autonomia, iniciativa personal i emprenedoria

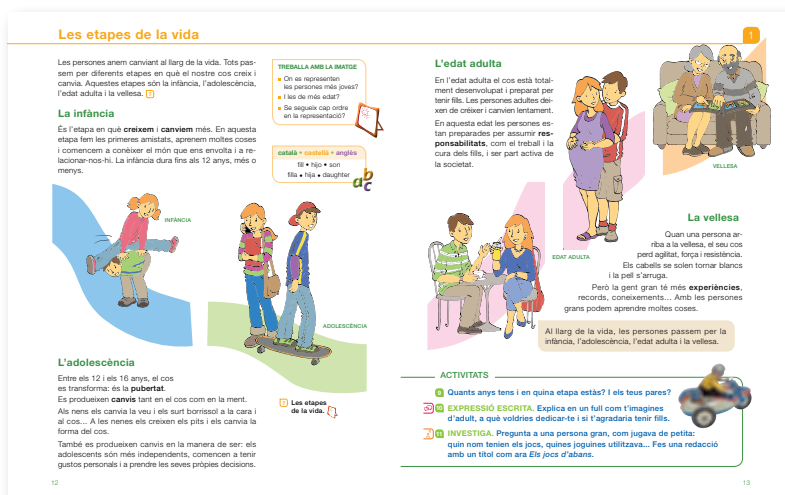
Al final del llibre hi ha una taula que recull les competències bàsiques pròpies de l'àmbit de Coneixement del medi treballades en el llibre.

Així és el llibre

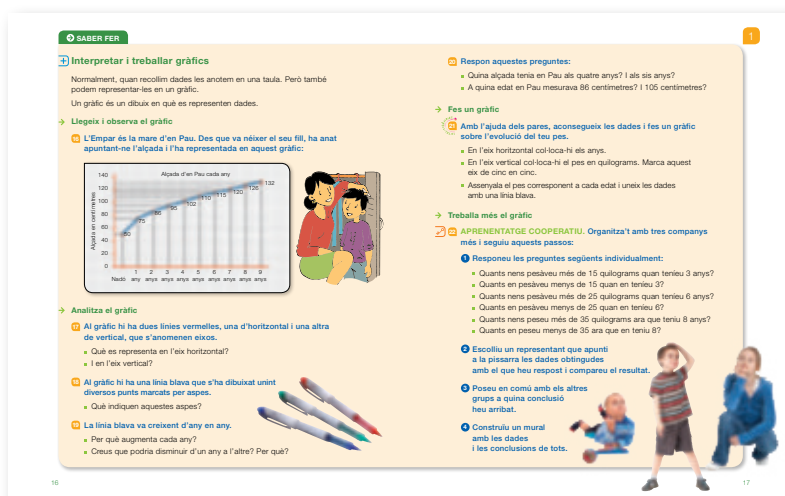
El llibre **Coneixement del medi natural 3** consta de 6 unitats, agrupades de dues en dues.

Les unitats comencen amb l'apartat **Observem i descobrim**, que et proposa llegir imatges i descobrir diferents aspectes relacionats amb el que treballaràs en la unitat. L'activitat d'**Oralit** us convida a tots a utilitzar diferents estratègies per parlar en públic. En l'apartat **Què en sé?** recordaràs coses que ja saps o coneixes i tenen a veure amb la unitat. L'apartat **Saber fer** et presenta el que aprendràs en la unitat i com ho aplicaràs a la realitat.

Els continguts es desenvolupen en tres o quatre dobles pàgines. Hi trobaràs:

- El text i les imatges, que te'ls expliquen. Els portaretrats t'avisen que en l'apartat **Treballa amb la imatge** hi ha preguntes per aprofundir-hi.
- **Vocabulari en català, castellà i anglès** de termes treballats en les dobles pàgines.
- Resums, amb les idees principals.
- **Activitats**, que t'ajudaran a comprendre millor el que aprens.

En cada unitat hi ha l'apartat **Saber fer**, que et proposa projectes de tota mena per aplicar el que has après a situacions diverses que tenen a veure amb tu i el medi natural que t'envolta. A més, cada projecte inclou una proposta per dur-la a terme mitjançant l'**Aprentatge cooperatiu**.

Les unitats acaben amb dues pàgines d'**Activitats de repàs**, per treballar més tot el que has après en la unitat. En l'activitat **Parla idiomes** resoldràs el que se't planteja en català, castellà i anglès, i en la de **Pensa-hi** t'autoavaluaràs.

Temps de lectura

Una vida molt llarga

L'illa japonesa d'Okinawa és l'indret de la Terra on viuen més persones amb més de cent anys. En aquest país de més de 14000 habitants, la gent viu molt activa: passegen, fan exercici i s'entretenen fins i tot, treballen.

Molts metges s'han preguntat què té aquest poble d'especial i quin tipus de vida hi porten les persones per viure aquesta plaça d'anys.

Què és el secret de la salut de la gent d'Okinawa? La resposta és molt interessant, basada en el que la gent fa i menja.

1. Què tens d'esperar?

2. De quins hàbits es parla?

3. Quins altres hàbits es mencionen?

Pensa com un... metge

Ets un pediatre i a la teva consulta entra la Jània, una nena de 10 anys, amb el seu pare. El pare està preocupat perquè la seva filla menja molt malament i veu desenes que acortallen la vida perquè entengui els beneficis d'una dieta saludable.

- Explica a la Jània què són els nutrients i quines funcions té cadascun d'ells.
- Explica-li també com obtenir els nutrients a partir dels aliments.
- Dona-li cinc recomanacions per seguir una dieta saludable.

Valora't

Puntuat amb l'al·lu d'aquesta taula.

	BÀSIC (1 punt)	AVANÇAT (2 punts)	EXCEL·LENT (3 punts)	Punt total
El cos humà	Reconec les parts del cos i les seues funcions.	Reconec les parts del cos i les seues funcions.	Reconec i describo les parts del cos i les seues funcions.	
Les etapes de la vida	Reconec les etapes de la vida i les seues característiques.	Reconec les etapes de la vida i les seues característiques.	Reconec i describo les etapes de la vida i les seues característiques.	
Els nutrients	Entenc la diferència entre alimentació i nutrició.	Entenc la diferència entre alimentació i nutrició.	Entenc i describo la diferència entre alimentació i nutrició.	
Interpretar dades d'aliments	Interpreto l'etiquetatge d'un aliment i en reconec les parts.	Interpreto l'etiquetatge d'un aliment i en reconec les parts.	Interpreto l'etiquetatge d'un aliment i en reconec les parts.	

Cooperem 1

Investigar sobre la llet

La llet és un líquid blancós produït per les glàndules mamàries de les femelles dels mamífers i que té com a funció principal alimentar les cries. La llet és també un aliment per a moltes persones.

→ Per què treballarem en equip?

Informeu-vos sobre la llet, un dels principals productes que obtenim de les vaques lactants, però també de les ovelles, les cabres o les búfals. Cadascú que respongui les preguntes següents:

- Quins nutrients té la llet?
- Com arriba la llet de la vaca a l'ampolla?

→ Organització del treball cooperatiu.

Seguiu els passos següents per entre tots el treball cooperatiu. Feu cas de totes les indicacions.

- Feu grups de 8 persones.
- Repartiu les preguntes entre els participants, de manera que cada persona s'ocupi d'una pregunta.

→ Reflexió sobre l'equip cooperatiu.

Penseu i valoreu, en comú, aquests aspectes.

L1 de la valoració: 1, 2, 3, 4

	1	2	3	4
Hem assolit la forma a temps.				
Hem assolit l'objectiu col·lectiu.				
Tots hi hem aportat la nostra part.				
Hem col·laborat, amb l'equip.				

ACTIVITATS DE REPÀS

RESUM. Escribe aquest resum de la unitat en un full i completa'l amb les paraules proposades.

adults organ pols tronc adolescència

- Les parts del cos són tres: cap, **tronc** i extremitats.
- A l'interior del cos hi ha els **òrgans**, que fan que el nostre cos funcioni.
- A l'exterior hi ha la **pell**, que l'embolcalla i el protegeix.
- Les etapes de la vida són la infància, l'**adolescència**, l'**edat adulta** i la vellesa.

ESQUEMA. Fes aquest esquema en un full i completa'l.

PARLA IDIOMES. Llegiu les oracions i completa-les. Després, escriu les paraules que hi faltaven en la llengua que et proposen.

- El **cap** està format pel cap, el tronc i les extremitats. → **tronc**
- El meu hermanó és el **cap** de la meua família. → **cap**
- I need **food** for the nutrition. → **food**

Escriu totes les parts del cos que coneixes, segons on siguin.

Al cap Al tronc A les extremitats

Imagina't que estàs jugant a bàquet amb els companys. Quina o quines funcions vitals hi intervenen?

RAONA. Llegiu les pistes i escriu en quina etapa de la vida es troben aquestes persones.

En Lluís i l'Antoni estan contents perquè la seva filla Cristina ha trobat una bona feina. El seu altre fill, en Martí, també s'ha posat molt content i ha cridat d'alegria, amb aquella veu que sona una mica estranya perquè li està canviant.

L'avi Lluís ha pensat que per celebrar-ho compraria un pastís.

- Com ho has aconseguit?

Explica com vas aprendre a fer les coses següents:

Condir-te les sabates. Rostar. Fer puntes.

- Qui et va ajudar?
- Com et senties al principi?

Escriu en un full els comportaments que són saludables. Per què ho són?

- Menjar de tot amb les quantitats adequades. / Prendre moltes hores de son.
- Portar molt de pes a la motxilla. / Seure bé i no portar gaire pes.
- Rentar-nos les dents després de cada àpat. / Rentar-nos les dents només a la nit.
- Mirar molt la televisió. / Practicar algun esport.

VALORS. En alguns països, les nenes no poden estudiar ni fer esports.

Per què penses que passa això? Què n'opines?

PENSA-HI. Escribe C (cert) o F (fals) i comprova si ho has fet bé.

- El nostre cos té tres parts: el cap, el tronc i les extremitats.
- Al cap hi ha el cervell, protegint pel crani.
- La nutrició consisteix a tenir fets.
- La infància, l'adolescència, l'edat adulta i la vellesa són les etapes de la vida.
- Les dents de llet són per tota la vida.

Cada dues unitats trobaràs aquests apartats:

- Temps de lectura**, amb diferents tipus de textos sobre temes relacionats amb el medi natural.
- Pensa com un...**, que et planteja diferents reptes.
- Valora't**, amb una **rúbrica** perquè t'avaluïs els coneixements adquirits.
- Cooperem**, amb una proposta de recerca per aplicar una tècnica d'aprenentatge cooperatiu. Un cop hagueu dut a terme aquests tres apartats del llibre, tindreu un gran projecte de recerca aconseguit entre tots.

I, al final del llibre, les pàgines de **Posem-ho en marxa!** proposen treballar l'**emprenedoria** i exercitar la capacitat emprenedora de cadascú. Amb el **diccionari visual** podràs ampliar el teu vocabulari en les tres llengües i en el **glossari** trobaràs el significat de moltes paraules.

POSEM-HO EN MARXA!

Un mercat d'intercanvi

Observem l'entorn i tenim una idea

Com funciona un mercat?

Tots els mercats són iguals?

Hi ha mercats de molts tipus. Quin prefereixes?

T'agradaria organitzar un mercat d'intercanvi a l'escola?

Ens organitzem

Penseu com pot ser el vostre mercat d'intercanvi a l'escola.

- Quin dia el fareu?
- Quin horari tindrà?
- Quins estalls de l'escola necessitareu?

Penseu amb quines persones hauríeu de parlar per celebrar el mercat a l'escola. Feu una llista.

- Per utilitzar les aules o altres espais de l'escola.
- Per preparar les taules i els estalls de venda.
- Per agendar el qui vol intercanviar al mercat.
- Per demanar que us ajudin amb els preparatius.
- Per organitzar el mercat d'intercanvi.

Penseu de què podeu ser les paraules.

Organitzeu-vos i repartiu-vos les feines.

Feina	Punt total
Parlar amb algun membre de l'escola.	
Organitzar la venda de joguines.	

diccionari visual

família • familia • family

adult adults • adults adults • adults

vellesa • vejez • old age

cap • cabeza • head

adolescència • adolescencia • adolescence

tronc • tronco • trunk

extremitat • extremidad • limb

infància • infancia • childhood

glossari

a **Amidat** • **Amidat** • **Amidat**

Ésser viu de pell sense pell, que pot viure fora de l'aigua, com ara la granota o el girí.

Apert • **Concili** • **Mut**

Cada una de les propietats físiques que es fan durant el dia, a les matutines, com ara l'estructura, el diàmetre o el color.

Antal • **Bull** • **Flor**

Part subterrània de les plantes que els proporciona aliments tot absorbint l'aigua i les sals minerals que conté el sòl.

Catalvor • **Cantavore** • **Cantavore**

Es diu de l'animal que s'alimenta d'aliments animals.

Cot • **Cot** • **Budy**

Conjunt de cap, tronc i extremitats de les persones i dels animals.

e **Energia** • **Energia** • **Energia**

Capacitat de crear les propietats o l'estat dels cossos o de produir un treball. Hi ha molts tipus d'energia: l'energia mecànica, l'energia elèctrica, l'energia química o l'energia nuclear.

f **Flor** • **Flor** • **Flower**

Part de les plantes on hi ha els òrgans reproductors i que sol tenir una color molt bonic.

Fonta d'energia • **Fuente de energía** • **Energy source**

Recursos que es poden aprofitar per obtenir energia, com ara el sol, els salts d'aigua o el petroli. Poden ser renovables o no renovables.

Fulla • **Hoja** • **Leaf**

Part de les plantes que creix a les tiges o a les branques, de color verd i de formes diverses.

1

El cos humà

Observem i descobrim

- Què fan aquests companys de classe?
- Els pots veure l'estómac i els pulmons? Per què?

- **ORALITAT.** Quins aspectes del cos humà creieu que varien més d'unes persones a les altres?

QUÈ EN SÉ?

- El cos humà té diferents parts.

Escriu en un full on són el turmell, el clatell, el colze, el genoll, el maluc i l'espatlla.

De què només en té un el nostre cos? I dues? I més de dos o dues?

- Les persones anem canviant a mesura que creixem.

Ets igual que quan feies P3? En què has canviat? En què continues igual?

Observa aquestes mans i escriu-ne una semblança i una diferència.

- Els nadons neixen sense dents. Els comencen a sortir a partir dels quatre mesos.

Cauen aquestes primeres dents? Quantes te n'han caigut a tu?

➡ SABER FER

+ Interpretar i treballar gràfics

En aquesta unitat recolliràs dades sobre l'evolució del teu pes amb el pas dels anys i faràs un gràfic que ho representi.

Abans, coneixeràs com és el cos humà, com creixem i com anem canviant a mesura que ens fem grans.

El nostre cos

Les parts del cos

El nostre cos té tres parts: el cap, el tronc i les extremitats. **1**

- El **cap** té al davant la cara, on tenim el front, les galtes i la barbeta, a més del nas, els ulls i la boca.
- El **tronc** està format pel tòrax, que és la zona del pit, i l'abdomen, que és la zona de la panxa.
- Les **extremitats** es diferencien en superiors, que són els braços, i inferiors, que són les cames.
 - ➔ Les parts de les extremitats superiors són el braç, l'avantbraç i la mà.
 - ➔ Les parts de les extremitats inferiors són la cuixa, la cama i el peu.

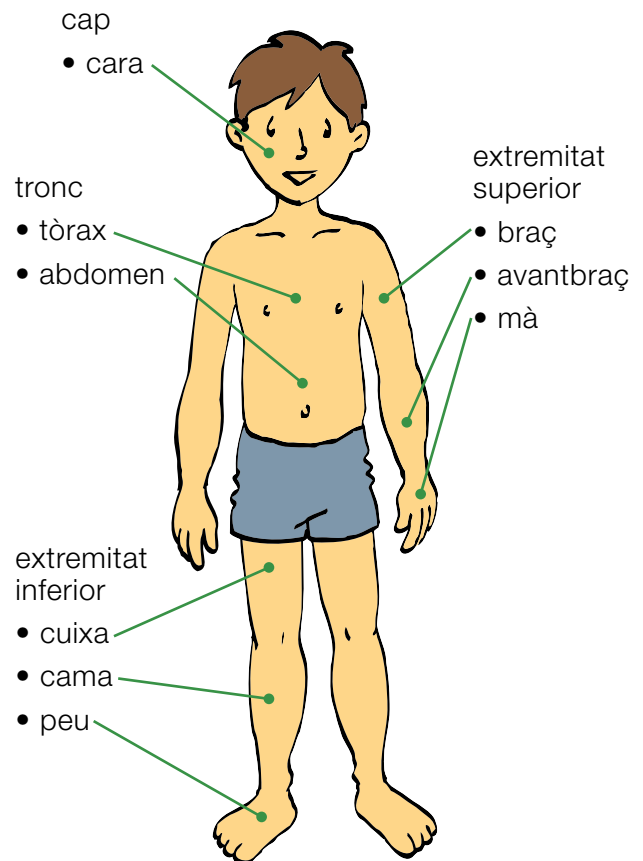
Les parts del cos són tres: cap, tronc i extremitats.

El cos per dins

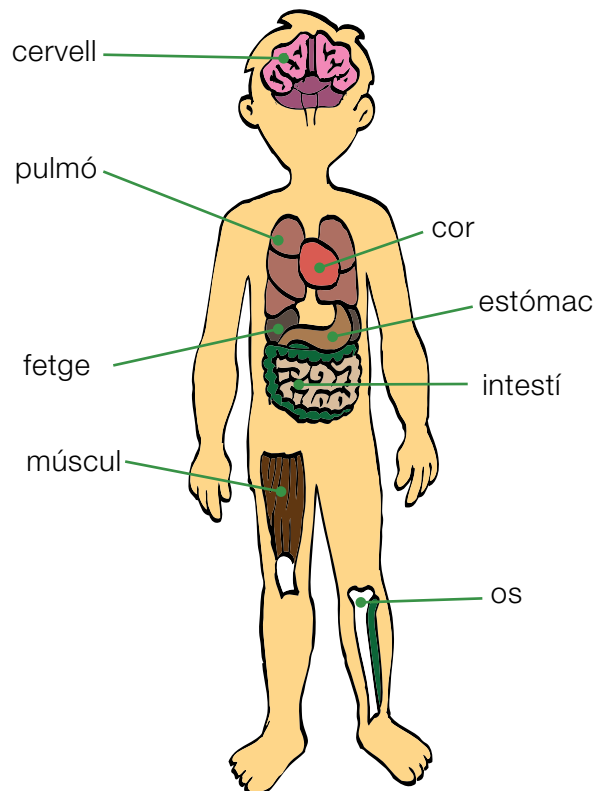
El cos humà, per dins, està format pels **òrgans**, que el fan funcionar. **2**

- Al cap hi ha el **cervell**, protegit pel crani. Dirigeix el funcionament de tots els altres òrgans del cos.
- Al tronc tenim òrgans molt importants, com el **cor**, els **pulmons**, els **ronyons**, l'**estómac**, el **fetge**, l'**intestí**...
- Els **ossos** i els **músculs**, juntament amb les articulacions, ens serveixen per sostenir-nos i fer tots els moviments.

Tots els òrgans interns col·laboren entre si perquè el cos funcioni bé.

1 Parts principals del cos.

2 Òrgans del cos.

La pell

La pell embolcalla el cos i el protegeix de l'exterior. A més, rep informació sobre el fred, la calor, el dolor...

La pell que cobreix el cap té pèl en abundància, els **cabells**. En altres zones del cos, els pèls són més curts i fins, i en diem **borrissol**.

La pell conté una substància, la **melanina**, que ens protegeix del sol. La melanina fa que la pell s'enfosqueixi quan prenem el sol. 3

La pell cobreix i protegeix el cos i rep informació.

Les persones som diferents

Ens diferenciem els uns dels altres en diversos aspectes:

- **El sexe.** Les dones i els homes som diferents.
- **La constitució.** Hi ha persones que tenen un cos més ample i unes altres que el tenen més estret.
- **L'alçada.** Cadascun de nosaltres tenim una alçada diferent.
- **Els trets personals.** El color dels ulls, els cabells, la forma del nas i de la boca, la veu... són els nostres trets individuals.

Les persones ens diferenciem pel sexe, la constitució, l'alçada i els trets personals.

3 Posar-se protector solar.

Encara que la melanina ens protegeix del sol, cal ajudar-la fent servir crema solar.

català • castellà • anglès

cos • cuerpo • body
pell • piel • skin

ACTIVITATS

- 1 Quines parts tenen les extremitats superiors? I les inferiors?
- 2 On tens el tòrax? I l'abdomen?
- 3 La pell canvia de color al llarg de l'any? Per què passa això?
- 4 Observeu el company o la companya que tingueu més a prop. En què us diferencieu? En què us assembleu?

Les funcions vitals

La funció de nutrició

Quan juguem, quan caminem, quan pensem, etc., el nostre cos consumeix **energia**.

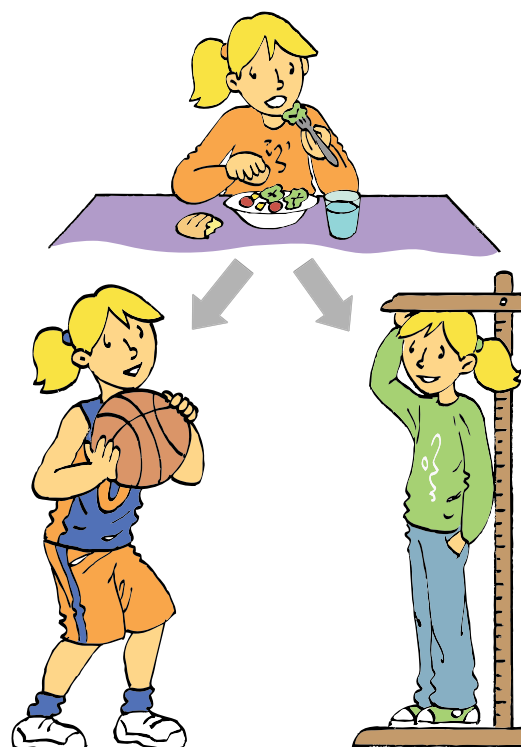
D'altra banda, perquè el cos creixi i funcioni correctament, necessitem **substàncies**.

Els **aliments** ens proporcionen l'energia i els materials que necessitem.

La funció de nutrició consisteix a prendre aliments i aconseguir-ne l'energia i les substàncies necessàries. **4**

- En primer lloc, prenem aliments.
- A continuació, a l'interior del cos, aconseguim dels aliments la matèria que necessitem.
- Després, aquesta matèria es reparteix per tot el cos, on es fa servir per aconseguir l'energia i les substàncies necessàries.
- Finalment, expulsem tot el que no utilitzem.

La nutrició consisteix a aconseguir energia i substàncies a partir dels aliments que prenem.

4 Esquema de la funció de nutrició.

català • castellà • anglès

alimento • alimento • food

La funció de reproducció

Quan arribem a l'edat adulta, el nostre cos ja està preparat per tenir **fills**.

La funció de reproducció consisteix a tenir fills. Els fills s'assemblen al seu pare i a la seva mare perquè n'hereten moltes característiques. Per exemple, els pares alts solen tenir fills que també són alts. **5**

La reproducció consisteix a tenir fills, que normalment s'assemblen als seus pares.

5 Els fills s'assemblen als seus pares i als seus germans.

Rebem informació del que passa al nostre voltant.

Interpretem la informació i pensem en la resposta.

Duem a terme la resposta adequada.

La funció de relació

Per sobreviure hem d'**estar informats** del que passa al nostre voltant i, així, **actuar** adequadament.

Per exemple, quan sortim al carrer sentim el motor d'un cotxe, veiem, els arbres, olorem les flors... També sentim què està passant al nostre cos: notem si tenim fred o calor, gana, dolor, picor... **6**

La funció de relació consisteix a captar informació del nostre voltant i respondre-hi.

6 **Funcionament de la funció de relació.**
Passa de manera molt ràpida.

TREBALLA AMB LA IMATGE

- Descriu el que passa en cada vinyeta.
- Observa la resposta de la nena. Quina altra resposta se t'acut?

ACTIVITATS

- 5** Per què és necessària la funció de nutrició? Quines fases té?
- 6** Explica per a què serveix la funció de reproducció i per què els fills se solen assemblar als seus pares.
- 7** Dibuixa un exemple on es vegi com funciona la funció de relació.
- 8** Quan una mare dona el pit al seu fill, quines funcions vitals tenen lloc? Per què ho creus?

Les etapes de la vida

Les persones anem canviant al llarg de la vida. Tots passem per diferents etapes en què el nostre cos creix i canvia. Aquestes etapes són la infància, l'adolescència, l'edat adulta i la vellesa. **7**

La infància

És l'etapa en què **creixem** i **canviem** més. En aquesta etapa fem les primeres amistats, aprenem moltes coses i comencem a conèixer el món que ens envolta i a relacionar-nos-hi. La infància dura fins als 12 anys, més o menys.

TREBALLA AMB LA IMATGE

- On es representen les persones més joves?
- I les de més edat?
- Se segueix cap ordre en la representació?

català • castellà • anglès

fill • hijo • son
filla • hija • daughter

L'adolescència

Entre els 12 i els 16 anys, el cos es transforma: és la **pubertat**.

Es produeixen **canvis** tant en el cos com en la ment.

Als nens els canvia la veu i els surt berriscol a la cara i al cos... A les nenes els creixen els pits i els canvia la forma del cos.

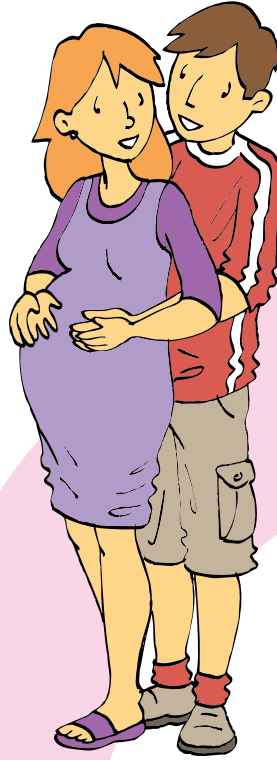
També es produeixen canvis en la manera de ser: els adolescents són més independents, comencen a tenir gustos personals i a prendre les seves pròpies decisions.

7 Les etapes de la vida.

L'edat adulta

En l'edat adulta el cos està totalment desenvolupat i preparat per tenir fills. Les persones adultes deixen de créixer i canvien lentament. En aquesta edat les persones estan preparades per assumir **responsabilitats**, com la feina i la cura dels fills, i ser part activa de la societat.

EDAT ADULTA

VELLESA

La vellesa

Quan una persona arriba a la vellesa, el seu cos perd agilitat, força i resistència.

Els cabells se solen tornar blancs i la pell s'arruga.

Però la gent gran té més **experiències**, records, coneixements... Amb les persones grans podem aprendre moltes coses.

Al llarg de la vida, les persones passem per la infància, l'adolescència, l'edat adulta i la vellesa.

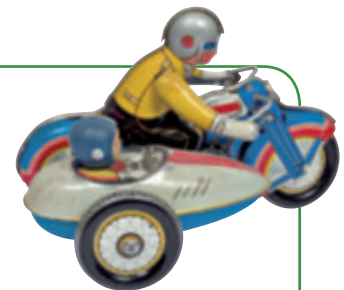

ACTIVITATS

9 Quants anys tens i en quina etapa estàs? I els teus pares?

10 **EXPRESSIÓ ESCRITA.** Explica en un full com t'imagines d'adult, a què voldries dedicar-te i si t'agradaria tenir fills.

11 **INVESTIGA.** Pregunta a una persona gran com jugava de petita: quin nom tenien els jocs, quines joguines utilitzava... Fes una redacció amb un títol com ara *Els jocs d'abans*.

La infància

La infància és la primera etapa de la vida. En aquesta etapa es creix molt ràpid i hi ha una gran capacitat per aprendre.

El nadó acabat de néixer

Un nadó acabat de néixer mesura uns cinquanta centímetres i pesa tres quilograms. Té els cabells finets i suaus i a la panxa té unes restes de pell que quan es desprenen deixen veure el **melic**. ⁸

El cap dels nadons és molt delicat perquè els ossos encara no estan del tot units.

Els nadons neixen **sense dents** i només prenen llet. Necessiten que algú tingui cura d'ells i passen moltes hores dormint.

Els nadons necessiten molta atenció, neixen sense dents i només prenen llet.

⁸ **Nadó acabat de néixer.** El melic es formarà en pocs dies.

Els canvis corporals

Els nadons quan neixen tenen, en comparació, el cap més gros que el cos.

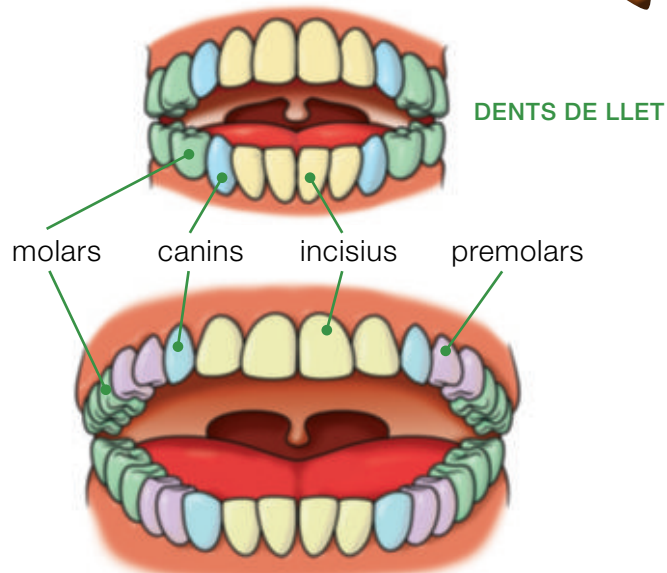
Durant el primer any augmenten molt de pes i alçada. Després, creixen més a poc a poc. El cos es fa més allargat i el cap no sembla tan gros.

Les dents apareixen a partir dels quatre mesos. A partir dels sis anys comencen a caure les **dents de llet** i surten les dents definitives. La **segona dentició** es completa a l'edat adulta. ⁹

A la infància creixem molt. Primer surten les dents de llet i quan cauen surten les definitives.

TREBALLA AMB LA IMATGE

- Quantes dents hi ha a la primera dentició? I a la segona?

⁹ **Primera dentició i segona dentició.**

Els aprenentatges

A la infància s'aprenen moltes coses. Els nens deixen de ser nadons totalment dependents i es converteixen en éssers capaços de fer moltes coses sols.

Aprendre a **caminar** i a **parlar** són dues fites molt importants. Els nadons acostumen a gatejar, després es posen dempeus i finalment comencen a caminar. Això passa quan tenen, aproximadament, un any. ¹⁰

Al principi els nadons ploren quan volen alguna cosa o tenen gana. Després **es comuniquen** mitjançant el riure i el somriure. Més tard diuen les seves primeres paraules i al voltant dels dos anys ja saben parlar. N'han après imitant els adults.

A la infància els nens van a l'escola, on aprenen moltes coses. A més, **es relacionen** amb altres nens, juguen, fan amics...

Durant la infància s'aprenen moltes coses, com ara a caminar i a parlar.

La salut

Els **hàbits saludables** són molt importants a qualsevol edat. A la infància hem de tenir cura d'aquests hàbits:

- Menjar de tot i amb les quantitats adients.
- Seure bé i no carregar gaire pes.
- Rentar-nos les dents després de cada àpat.
- Fer exercici, dedicar temps a l'oci i dormir força.

Per créixer forts i sans és important tenir hàbits saludables.

¹⁰ Els nens aprenen molt i de pressa.

català • castellà • anglès

dent • diente • tooth

ACTIVITATS

12 Escriu cinc característiques dels nadons.

Per exemple: *pesen aproximadament tres quilograms.*

13 Explica què són les dents de llet i les dents definitives. Quantes dents de cada tens? Te'n falta cap?

14 EXPRESSIÓ ESCRITA.

 Explica quins hàbits saludables segueixes cada dia.

15 Busca fotos a Internet on apareguin nens fent coses que mostrin hàbits saludables, com ara rentar-se les dents.

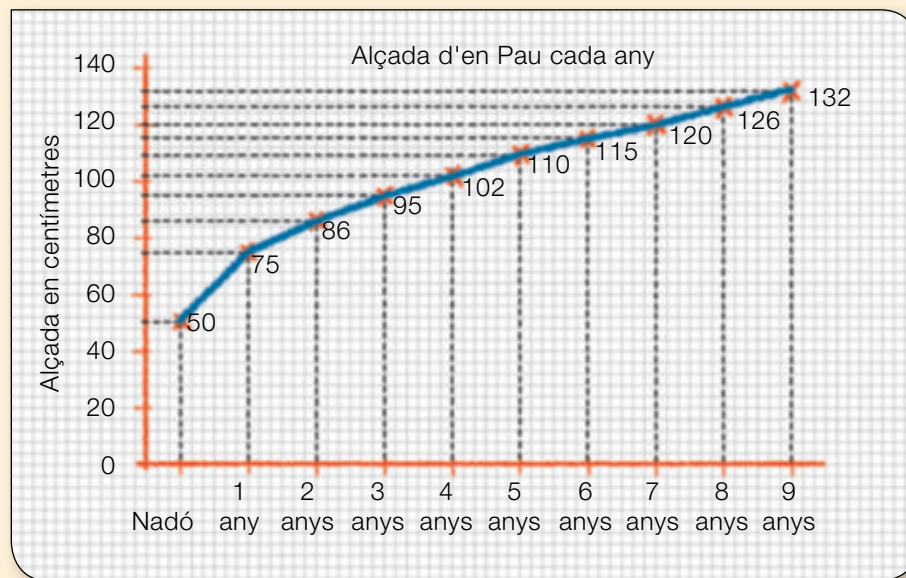
+ Interpretar i treballar gràfics

Normalment, quan recollim dades les anotem en una taula. Però també podem representar-les en un gràfic.

Un gràfic és un dibuix en què es representen dades.

➔ Llegeix i observa el gràfic

- 16** L'Empar és la mare d'en Pau. Des que va néixer el seu fill, ha anat apuntant-ne l'alçada i l'ha representada en aquest gràfic:

➔ Analitza el gràfic

- 17** Al gràfic hi ha dues línies vermelles, una d'horitzontal i una altra de vertical, que s'anomenen eixos.

- Què es representa en l'eix horitzontal?
- I en l'eix vertical?

- 18** Al gràfic hi ha una línia blava que s'ha dibuixat unint diversos punts marcats per aspes.

- Què indiquen aquestes aspes?

- 19** La línia blava va creixent d'any en any.

- Per què augmenta cada any?
- Creus que podria disminuir d'un any a l'altre? Per què?

20 Respon aquestes preguntes:

- Quina alçada tenia en Pau als quatre anys? I als sis anys?
- A quina edat en Pau mesurava 86 centímetres? I 105 centímetres?

→ Fes un gràfic

21 Amb l'ajuda dels pares, aconsegueix les dades i fes un gràfic sobre l'evolució del teu pes.

- En l'eix horitzontal col·loca-hi els anys.
- En l'eix vertical col·loca-hi el pes en quilograms. Marca aquest eix de cinc en cinc.
- Assenyala el pes corresponent a cada edat i uneix les dades amb una línia blava.

→ Treballa més el gràfic

22 APRENTATGE COOPERATIU. Organitza't amb tres companys més i segueix aquests passos:

1 Responen les preguntes següents individualment:

- Quants nens pesàveu més de 15 quilograms quan teníeu 3 anys?
- Quants en pesàveu menys de 15 quan en teníeu 3?
- Quants nens pesàveu més de 25 quilograms quan teníeu 6 anys?
- Quants en pesàveu menys de 25 quan en teníeu 6?
- Quants nens pesen més de 35 quilograms ara que teniu 8 anys?
- Quants en pesen menys de 35 ara que en teniu 8?

2 Escollis un representant que apunti a la pissarra les dades obtingudes amb el que heu respost i compareu el resultat.

3 Poseu en comú amb els altres grups a quina conclusió heu arribat.

4 Construïu un mural amb les dades i les conclusions de tots.

ACTIVITATS DE REPÀS

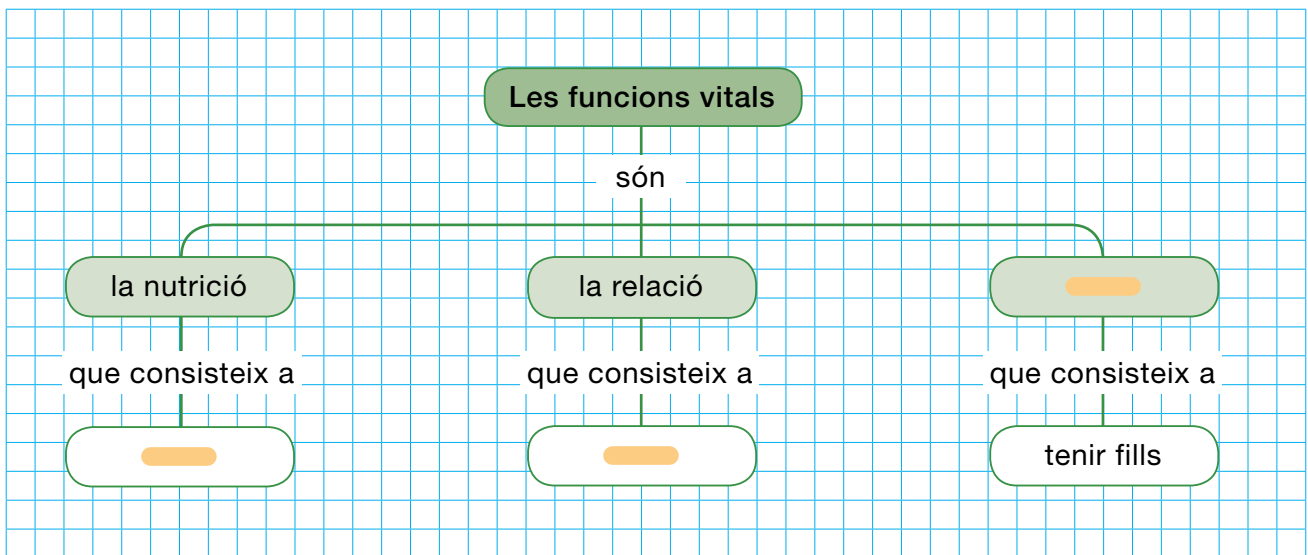
23 RESUM. Escribe aquest resum de la unitat en un full i completa'l amb les paraules proposades.

adulta òrgans pell tronc adolescència

- Les parts del cos són tres: cap, i extremitats.
- A l'interior del cos hi ha els , que fan que el nostre cos funcioni.
A l'exterior hi ha la , que l'embolcalla i el protegeix.
- Les etapes de la vida són la infància, l', l'edat i la vellesa.

24 ESQUEMA. Fes aquest esquema en un full i completa'l.

25 PARLA IDIOMES. Llegeix les oracions i completa-les. Després, escriu les paraules que hi faltaven en la llengua que et proposem.

- El està format pel cap, el tronc i les extremitats. →
català anglès
- Mi hermano es el de mis padres. →
castellà català
- I need for the nutrition. →
anglès castellà

26 **Escriu totes les parts del cos que coneguis, segons on siguin.**

Al cap

Al tronc

A les extremitats

27 Imagina't que estàs jugant a bàsquet amb els companys. Quina o quines funcions vitals hi intervenen?

 28 RAONA. Llegeix les pistes i esbrina en quina etapa de la vida es troben aquestes persones.

En Lluís i l'Antònia estan contents perquè la seva filla Cristina ha trobat una bona feina. El seu altre fill, en Manel, també s'ha posat molt content i ha cridat d'alegria, amb aquella veu que sona una mica estranya perquè li està canviant. L'avi Lluç ha pensat que per celebrar-ho comprarà un pastís.

- Com ho has esbrinat?

29 Explica com vas aprendre a fer les coses següents:

Cordar-te les sabates

Restar

Fer puzles

- Qui et va ajudar?
- Com et sortien al principi?

30 Escriu en un full els comportaments que són saludables. Per què ho són?

- Menjar de tot amb les quantitats adients. / Prendre moltes lllaminadures.
- Portar molt de pes a la motxilla. / Seure bé i no portar gaire pes.
- Rentar-nos les dents després de cada àpat. / Rentar-nos les dents només a la nit.
- Mirar molt la televisió. / Practicar algun esport.

 31 VALORS. En alguns països, les nenes no poden estudiar ni fer esports.

- Per què penses que passa això? Què n'opines?

 32 PENSA-HI. Escriu C (cert) o F (fals) i comprova si ho has fet bé.

1. El nostre cos té tres parts: el cap, el tronc i les extremitats.
2. Al cap hi ha el cervell, protegit pel crani.
3. La nutrició consisteix a tenir fills.
4. La infància, l'adolescència, l'edat adulta i la vellesa són les etapes de la vida.
5. Les dents de llet són per a tota la vida.

1. Cert 2. Cert 3. Fals 4. Fals 5. Fals